

УДК 2-14

Туз Наталія,

студентка 5 курсу спеціальності «релігієзнавство»

Вчення Карла Барта про Боже вибрання

У цій статті подається експлікація вчення К.Барта про Боже вибрання через висвітлення теологом розуміння сутності, завдань та основних понять даного вчення, попередження теолога при обґрунтування даного вчення та безпосередньо саме його обґрунтування, висвітлення теологом його відношення до апокатастасису, місце вчення про вибрання в догматиці згідно його точки зору, а також через надання оцінки цьому вченню.

Ключові слова: вибрання, апокатастасис, Ісус Христос, благодать, передвизначення, свобода.

Karl Barth's doctrine concerning Election

This article summarizes Karl Barth's teaching about election by showing his understanding of the meaning, main issues and terms of this teaching. Barth also warns about trying to explain election and his explanation of this teaching. The article also describes Barth's opinion of the apocatastasis, the place of predestination in his dogma, and also an evaluation of Barth's teaching.

Tags: predestination, apocatastasis, election, Jesus Christ, grace, freedom.

Вчення про вибрання є досить «вразливим» місцем християнського вчення. У продовж історії багато богословів, вчених і навіть звичайних людей по різному відносилися до цього вчення - одні представляли його одним із важливих питань для людини, інші ж критикували їх за це, ще інші намагалися обходити його стороною. Також результати дослідження даного питання були досить різноманітними – одні возвеличували його, інші ж спотикалися, розчаровувалися, залишалися у замішанні, ще інші приходили до висновку, що це не є справа людей.

Карл Барт вважає, що причиною такої «вразливості» вчення про вибрання є те, що «дуже мало уваги надавалося даному питанню, натомість береться за основу якась, як вважається, відома відповідь, і, в результаті, ця неперевірена відповідь направляла по визначеному шляху, рух по якому приводив до рішень і переконань, які мали важкі наслідки» [2, с.357].

Мета даного дослідження полягає в тому, щоб висвітлити вчення Карла Барта про Боже вибрання. Дана мета буде реалізовуватися через виконання необхідних завдань: по перше, буде висвітлено сутність, завдання та основні поняття вчення про вибрання, а саме свобода, таємниця свободи та справедливість; по друге, буде дане попередження теолога при обґрунтування даного вчення та безпосередньо саме його обґрунтування; по третє, показано його відношення до апокатастасису; по четверте, показано місце вчення про вибрання в догматиці згідно точки зору Барта; по п'ятому, дана оцінка його вченню про Боже вибрання.

Роблячи вступ до обґрунтування вчення про вибрання, Карл Барт починає свій новий підрозділ з того, що нагадує своїм читачам про те, що все необхідно починати з імені Ісуса Христа і упродовж всього шляху «нам знову і знову приходить на штовхуватися на Нього матеріально чи субстантивно» [2, с.308], так як саме через керівництво голосу Ісуса Христа подаються настанови про Бога від самого Бога. Якщо теологія дозволяє відволікати себе від цього імені, коли вона бажає починати не з Нього або ж завершувати не Ним, тоді вона витісняє Бога і використовує якесь неправдиве джерело. Барт говорить стосовно цього, говорячи, що «як нібито Він був лише продовженням, як нібито Він не був корінням і джерелом всякого пізнання, всякого слова про Бога, як нібито Він сам не був Словом Божим!». [2, с.308] Якщо ж ми тримаємось імені Христа, тоді всяка темрява і двозначність розсіюється. А у даній темі особливо необхідне просвітлення і однозначність, так як існує досить багато нерозуміння, суперечок, і саме Барт намагається дати ясне розуміння цієї теми.

Барт ставить запитання: Чи Бог реальний і як Його можна пізнати? І тут же дає відповідь, що неможливо пізнати Бога, «якщо не звертати уваги на Його фактичну поведінку і не пізнавати з Його поведінки, як Він дозволяє пізнавати себе і що Він є сам по собі і у всіх Своїх ділах» [2, с.311]. У чому ж полягає Його поведінка? А саме в тому, на що Бог один раз і назавжди наважився - поведінка, в якій Він обов'язково доторкнеться до людини і обов'язково прагне, щоб і людина доторкнулася до Нього. Це можливо тому, що Бог об'єднав Себе в особі Свого вічного Сина з людиною Ісусом з Назарету і в Ньому і через Нього – з цим народом.

Вчення про вибрання – це сума Євангелія, Євангелія *in nuce* (у найсуттєвіших рисах). Саме ж Євангеліє є доброю новиною, радісною, вісткою, яка підкріплює, потішає, яка дає допомогу. Протилежним до нього є страх, жах, біди і небезпеки. Зміст Євангелія містить навчання і вияснення, однак все це здійснюється з радістю. Тому вчення про вибрання не є сумішшю звістки про радість і про жах, про спасіння і про загибель. Унаслідок цього Барт зазначає, що дана істина повністю є не діалектичною, а саме антидіалектичною, так як вона не може одночасно звіщати добро і зло, допомогу і знищення, життя і смерть. Не можливо наполовину радіти і наполовину боятися. Однак, сама істина без всього цього негативного не може бути повністю виражена: «Неможливо було б почути її «так», якщо б не було чути також «ні». Але вона говорить своє «ні» ради того, щоби сказати «так», а не ради самого «ні». Отже, у своєму першому і останньому слові вона говорить «так», а не «ні»» [2, с.320]. Все вчення несе в собі спасаючий характер, так як радісна звістка – Ісус Христос.

Барт визнає, що дана істина кидає якусь тінь, і про це нижче буде ще детальніше пояснено, але при цьому він говорить, що вона є світлом, а не темрявою. Усвідомлюючи це, він говорить, що «ми маємо право обходити і замовчувати цю сторону справи» [2, с.320].

Своє вибрання Бог здійснює у Своїй благодаті, тому це – благодатне вибрання. У своєму коментарі до римлян 11:5 Барт говорить, що ««вибрання

благодаті» відноситься до всіх людей, і одночасно на нього ніхто не може претендувати, ніяка конкретна людина тут не отримує оправдання. Знову ті або інші люди, у яких проявляється думка Бога (про всіх!), тільки через благодать являють собою те, що вони є, і тільки благодаттю вони можуть проявитися у цій своїй божественній якості, і тільки благодать (благодать для всіх!) проявляється у них через благодать» [1, с.380].

Завдання Барта правильного вчення про Боже благодатне вибання полягає не в тому, щоб надати повний виклад однієї із класичних форм даного вчення, наприклад, кальвіністської, але, навпаки, воно полягає в критиці з метою зруйнувати цю двозначність, яка існує навіть у класичній традиції. Вчення про Боже вибання в якості «вчення про передвизначення» набуло в своїй історії подвійне значення. Тому, коли людина чує ці терміни, у неї вони викликають певні асоціації, які створюють повну незрозумілість і перешкоджають зрозуміти цю істину.

Барт ставить у приклад Джона Мільтона, який, після того як прочитав вчення Кальвіна стосовно передвизначення, зробив наступний висновок: «Нехай я провалюся у безодню, але такий Бог ніколи не зможе викликати в мені поваги!» [2, с.321] Тому Карл намагається показати справжній, оправданий і необхідний намір, який лежить в основі цього вчення саме у класичній традиції.

Вчення про Боже вибання означає Його благодать у її принциповій свободі і, тим самим, в її божественності. Коли Бог вибирає, Він приймає рішення по Своєму догоджанню з благим наміром, яке є святе і справедливе. І якщо вибирає Той, який є постійний, всемогутній і вічний, тоді догоджання з благим наміром, на основі якого Він приймає рішення без участі у ньому людини, тоді Його рішення передують будь-якому рішенню людини, тоді це – перед-визначення, *prae-destinatio*.

Благодать є любов'ю Бога до Його творіння. І саме в цьому і полягає вибання, так як «благодать – це вибання» [2, с.349]. Якщо благодать належить Богу, значить вона є свobodною. Він залишається свobodним у Своїй дії чи бездії.

Отже, Бог вибирає для Свого творіння «не покарання, але незаслужену нагороду, не смерть, але програє самим творінням життя, не не-буття творіння, але її буття, яке стало неможливим» [2, с.349]. Те, що людина вибрана Божою благодаттю, означає те, що вона стає також свободною.

У вільному рішенні Бога перед людиною повстає таємниця, тобто це таке рішення Бога, основа якого є схована від людини і є недоступною для її дослідження. Коли робився Його вибір, у людини не запитували поради, і після того, як він був зроблений, людина не може вимагати у Бога звіту про нього або ж притягнути Його до відповіді. Воля Божа не знає запитання «чому?». Вона є повністю «тому що». Нажаль, для людства такий підхід, в більшості, є неприйнятним. З рішенням Бога постійно людина намагається вести суперечки, закликати Його до порядку, визначивши для Нього закони. Скільки багато дослідників засумнівались у Бозі, і навіть почали відкидати Його існування? Людина забуває, що Божі рішення є ґрунтовані на Його благоволінні, якого ніхто не може пізнати, тому людина повинна лише покоритися Йому.

Там, де Бог робить щось у Своїй свободі, там все в порядку. І це необхідно визнавати людині. Бог хоче навчити людину тому, що є порядок. Їй же личить співвідносити свої поняття про порядок з Його рішенням, отже, навчатися у Нього того, що є порядок. Роблячи так, людина не чинить ніяку *sacrificium intellectus* (жертву розумом), але, навпаки, набуває мудрості і володіє нею.

Усвідомлюючи цю таємницю, людина повністю свідомо бажає мовчати – не тому, що їй закрили рот (у такому випадку це буде, навпаки, акт непокори, пригніченості), але щоб слухати, і не просто слухати, але слухатися, покорятися. Так як ціль вільної благодаті полягає саме в тому, щоб людина повернулася до послуху. Бог не є тиран, який робить те, що йому заманеться.

Якщо Бог у Своєму виборі розпоряджається людьми, не дозволяючи запитувати про причини Його діянь, то людина може і повинна знати, що розпорядження стосовно того, що вона буде і не буде робити, вже зроблені, і вона не повинна робити їх сама ще раз, але лише визнавати їх як вже зроблені. Якщо

Він, вибравши людину, зробив Себе предметом її пошани, то від неї вимагається лише одне – віддавати Йому цю пошану.

Божественна справедливість євангельського розуміння благодатного вибрання, найперше, означає те, що Бог, у тому, що Він робить по відношенню до людини, звершує суд, так як лише один Бог володіє цим правом і проникливістю. По друге, Бог створює у цій справі порядок, так як Він є джерело і норма будь-якого порядку, а також Сам є порядком. По третє, Бог стверджує Свою гідність щодо людини, так як лише Він – Той, хто знає у Своїй мудрості те, що є гідне Його. По четверте, пізнання справедливості Божественного вибрання означає, знову ж таки, те, що людині вказуються її кордони: хто може прийти на суд Божий і при цьому не боятися Його і за самого себе? Хто може вести переговори і судитися з Ним про те, що є порядком? Хто може визначити Його мудрість? По п'яте, це – погляд людини у безодню, в яку вона сама себе кинула і від якої вона ніяк не може відірвати себе своїми намаганнями. По шосте, це та справедливість, в якій Він стверджує і проявляє Свою гідність по відношенню до людини, відкривається їй у тому, що Він її вибирає, проявляючи до неї Свою милість, благодать і благовоління. Тому людина, яка сама опинилась у прірві, без будь-яких заслуг, але згідно вироку Його премудрості, може жити згідно Божого розпорядження і влади.

Отже, справедливість Бога у Його виборі означає те, що Він, будучи Суддею праведним:

- ✓ бачить важке положення людини і змінює його на краще;
- ✓ наділяє її правом і дає їй правоту, не дивлячись на її особисту відмову;
- ✓ не дозволяє їй знищити саму себе, ставши для себе ворогом;
- ✓ піклується про неї як про Свою власність.

Барт дає декілька попереджувальних заміток для тих, хто намагається досягнути правильне розуміння вчення про вибрання.

По перше, під час розробки даного вчення не потрібно діяти таким чином, щоби тема і програма її виконання нав'язувались церковним переданням і бралися з нього. Барт наводить приклад Лорена Беттнера, який намагався більш коректно повторити старе реформатське вчення про передвизначення і «продемонструвати, що це, без усякого сумніву, вчення біблійне і розумне», вказуючи саме таку свою ціль на початку своєї книги [2, с.359], що Лорен ставить перед собою мету схоластичного характеру, що принципово чуже основному принципу саме реформаторської догматики. Краще, як радить Барт, відправитися разом з Кальвіном туди, куди він йшов, і виходити з того, з чого він виходив, навчаючись від нього інтерпретації Священного Писання.

По друге, не потрібно змішувати обґрунтування вчення про вибрання з тим, у чому можна побачити цінність і корисність з точки зору дидактики і педагогіки. Тут Барт наводить приклад самого Кальвіна, який на початку викладу цього вчення заявив як про *utilitas* (користь), навіть як про *suavissimus fructus huius* (найсолодший її плід), говорячи про її якості [5, с.375-377]. Проблема такого підходу, як вважає Барт, полягає у тому, що такі наміри мають здатність видозмінюватися, так як такі *utilites* (корисності) Кальвіна перетворилися у справжні дидактичні і педагогічні аксіоми, які самі почали претендувати на значну вагу і гідність обґрунтування, тому вийшло так, що вчення стало набувати свій вигляд і форму саме від них. Там де Кальвін і його послідовники вбачали такі корисності, лютерани і багато інших звинувачували їх у відхиленні до стоїцизму, маніхейства, квієтизму і лібертинізму.

По третє, не відноситися до обґрунтування вчення про вибрання даними уявного або реального емпіричного досвіду, наприклад, внаслідок спостереження того, що одні чують Євангеліє і отримують користь, тобто спасіння, інші ж ні. Не можна займатися *ейзегетикою* (привносити власне значення у текст Писання), але шукати саму цю ситуацію не в сфері власного досвіду, але в Писанні, точніше в самовідкритті Бога, яке є засвідчене в Писанні. Тут знову Барт наводить Кальвіна, у якого також прослідковується такий підхід: «Не в рівних умовах створюються всі

(люди), але одним передвизначене життя вічне, іншим – вічне осудження» [5, с.381]. Внаслідок такого досвіду у людей і повстають запитання, наприклад: хто є вибраний, а хто ні? Саме після обговорення і доведення проблеми у такому підході Барт робить наступний свій відомий висновок: «Лише Ісус Христос один може позначатися і розумітися у строгому змісті слова як «вибраний» (а також і «відкинутий»)» [2, с.371].

По четверте, не можна обґрунтовувати дане вчення поняттям Бога як необхідної свободної всемогутньої волі як у світі, так і по відношенню до вічного спасіння чи загибелі людей. Класичним прикладом такого підходу є Фома Аквінський у своєму вченні про божественне провидіння, а також Бонавентура, Цвінглі, Кальвін. Цвінглі, наприклад, стверджував, що передвизначення навіть є і саме провидіння. Суть цього підходу Барт змальовує наступним чином: «Бог при створенні світу мав якийсь план, подібно *rational and intelligent man* (розумна і мисляча людина), подібно Наполеону перед його походом на Росію і Він цей план реалізує» [2, с.377].

Основне правило церковної догматики, згідно з Бартом, полягає в тому, що «будь-який окремий момент християнського вчення окремо легітимно обґрунтований і правильно розвивається і викладається лише тоді, коли він може зрозуміти і проявити себе як частину відповідальності перед засвідченим у Священному Писанні божественним самовідкриттям, відповідальності, яка покладена на тому, хто слухає і навчає церкву» [2, с.357-358]. Отже, вчення про вибрання може бути легітимно зрозумілим і викладеним лише у формі тлумачення того, що сам Бог сказав про себе самого. Боже самовідкриття є у відповідності до свідчення Священного Писання.

До обґрунтування даного вчення Барт підходить з христологічною точкою зору, стверджуючи, що «Ісус Христос – Бог, який вибирає і Людина, яка є вибрана» [2, с.395]. З цього виходить, що Христос є як Суб'єктом, так і Об'єктом вибрання.

Христос – Бог, Який приймає активну участь у виборі людини. Пізнати вибрання можна лише тоді, коли пізнаєш Ісуса Христа. Барт свідчить, що це

вчення не є новим, доводячи на основі Новозавітних текстів (Рим.8:29; Еф.1:4-5, 10-12;), а також наводячи приклади з історії Церкви. Новий Завіт свідчить, що поняття вибрання або передвизначення знаходяться всередині сфери імені Ісуса Христа, а не поза неї, так як це ім'я поєднує як істинного Бога, так і істинну Людину.

Особливу увагу Барт виділяє реформаторам. Лютер у ранніх своїх творах говорив, що Христос є єдина Правдива Дорога, якщо людина хоче правдиво пізнати Бога і Його волю: «Ніхто не приходить до Отця, якщо не через Мене» (Ін.14:6). Він є Син Божий і всемогутній вічний Бог. Меланхтон, його учень, доводив, що, якщо не досягати пізнання Христа, неможливо тоді говорити про вибрання. Навіть у Кальвіна можна знайти вказівку на цей принцип: «Якщо ми вибрані в Христі, то отримаємо впевненість у нашому вибранні не в собі самих, і навіть не в Бозі Отці, якщо уявимо собі Його одного, без Сина» [5, с.423].

Ісус Христос - не просто засіб, інструмент, через який люди стають вибрані, але, будучи Богом, одним із Трійці, Він є Той, хто вибирає і є вільним у Своєму виборі. Тобто, не тільки «через Нього», але й «у *Ньому*».

Христос як Суб'єкт вибрання показує і визначає Бога, який вибирає: «Якщо ми бажаємо знати, хто є Бог і яке Його вибрання, у якому відношенні Він є Бог, який вибирає, то ... наші погляд і думки повинні бути звернені до імені Ісуса Христа» [2, с.388].

На запитання: кого Бог вибирає? – відповідь є досить відома усім: Своїх людей, Свій народ. Звідси випливає, що є й ті, які є невибрані.

Барт вважає, що Ісус Христос є єдиним вибраним, а вже в *Ньому* всі люди є вибрані. «Ця Людина Ісус Христос, яка стала Царем народу як Син Божий, і є вибрана Людина. У *Ньому* і через Нього вибрані ті, хто є Його піддані, члени цього народу» [2, с.393]. Вибрання Ісуса Христа – це не вибрання якоїсь окремої людини. У *Ньому* був вибраний весь людський рід.

Так як Христос є й Суддя, Він не тільки вибирає, але й засуджує, карає. Барт не підтримує погляду щодо спасіння одних, а засудженню інших. Він говорить, що

в Христі всі люди є об'єднані, вони є Його тіло. Однак у його вченні видно «подвійне передвизначення». Окрім вибрання, ще є суд і покарання. Якщо Христос є вибраним, Він є й засудженим. Він взяв все покарання і засудження на себе, що дарувати людині вибрання.

Вище було сказано, що в Христі всі люди є вибрані, і лише Ісус Христос поніс засудження. Чи насправді Барт є універсалістом? Чи насправді він вірить у апокатастасіс («загальне відновлення»), що всі люди спасуться? Основними текстами Святого Писання, якими оперують універсалісти, є: 1Тим.2:4; Рим.11:32; 2Петра 3:9.

Бог пише книгу (Вих.32:32), яка з самого початку була названа в Пс.68:29 «книгою живих», а в Новому Завіті (Флп.4:3; Об.3:5; 17:8; 20:12,15) – «книгою життя»: у цій книзі, як стверджує Барт, можна не бути записаним, можна бути з неї викресленим, але у цієї книги не дві колонки, але тільки одна. При цьому, пізніше, Барт додає, що книгою життя є сам Ісус Христос.

Барт використовує зв'язок із христологією, доводячи, що у Христі всі люди вибрані і їм не потрібно вже бути засудженими, так як Христос взяв на Себе покарання і засудження. Особливий акцент Барт робить на свободі Божої благодаті. Якщо ж Божа благодать є свободна, тоді не можна стверджувати апокатастатіс, так як це вже порушує Божий суверенітет, але й не можна не стверджувати його. Отже, тут спостерігається якась незрозумілість, не чіткість, Барт же пропонує залишити це Богу, відмовитися від спроб узгодити їх або ж визнати їх неузгодженість.

Завершуючи дане питання, Барт робить наступний висновок: «Вчення про вибрання не може починатися ні з абстрактного поняття Бога, який вибирає, ні з абстрактного поняття вибраної людини, але повинно початися з конкретного пізнання Ісуса Христа як Бога, який вибирає і Людини, яка є вибрана» [2, с.423]. «Ми повинні надати цій особі Його свободу – саме свободу відкритої і діючої в Ній любові Божої» [2, с.422].

Барт ставить вчення про вибрання перед усіма іншими християнськими положеннями про дію Бога, в контекст вчення про самого Бога. Так ще ніхто ніколи не робив. У його випадку дане вчення служить суб'єктом всього християнського вчення. Причиною, чому він так вирішив зробити є те, що «Бог в собі самому, у своєму початковому і основному рішенні, в якому Він бажає бути Богом, а значить, і є Ним, у таємниці того, що відбулося у Ньому самому, у Його триєдиній сутності, від віку довіку, - є ніхто інший, як Той, хто вибирає у Своєму Сині, або Слові, - Той, який вибирає себе самого, а в собі і з собою самим – також і Свій народ» [2, с.428].

Карл Барт наводить шість різних підходів розміщення даного вчення у догматиці і захищає власний підхід за допомогою того, що коротко виражає своє відношення до своїх опонентів:

- 1) вчення про передвизначення повинно слідувати безпосередньо за вченням про Бога (Вестмінстерське визнання віри (1647), Полан, Воллеб, Венделін, Х.Альтінг, А.Хейдан, Фр.Бурман, Фр.Турреттін та інші);
- 2) вчення про передвизначення стоїть після вчення про Бога, Христа та творіння (Цвінглі, Л.Гуттер);
- 3) вчення про передвизначення розглядається просто разом з вченням про церкву (Цвінглі, Кальвін (у ранніх творах));
- 4) вчення про передвизначення поміщається після Христології (Кальвін у катехізисі (1537), Петро Мартиром, Герман Вітсіус);
- 5) вчення про передвизначення ставиться перед Христологією і перед сотеріологією (Кальвін (1559), Джон Нокс (1560), Іоганн Кокцей (1662) та інші);
- 6) вчення про передвизначення поміщається вкінці вчення про прощення (Меланхтон (1521) Кальвін у Настановах (1539-54))

Отже, як пише Барт, «вчення про вибрання є основним свідченням про благодатного Бога як Початку всіх Божественних шляхів і діл» [2, с.453], тому він поміщає його у вченні про Бога перед всіма іншими доктринами.

Еміль Бруннер критикував вчення Барта про вибрання, яке, як він вважав, неминуче вело до універсалізму, і, відповідно, до неприйняття необхідності вибору для кожної людини – прийняти чи відкинути Христа. Він писав в кінці своєї догматики: «Ми вважаємо неправомірним заявити, що Христос назавжди закрив ворота пекла» [4, с.110]. На запитання: «Що означає твердження (Барта), що «Ісус є єдиною по-справжньому відкинутою людиною» для становища людства?» - він сам і дає відповідь: «Очевидно ось що: Не існує можливості засудження ... Рішення вже було прийнято в Ісусі Христі для всього людства. Не має значення, знають люди про це чи ні, чи вірять вони в це чи ні. Вони схожі на людей, яким здається, що вони гинуть у бурхливому морі. Однак, насправді вони знаходяться не в морі, де можна потонути, а на мілководді, де потонути не можливо. Вони про це не знають»» [6, с.408].

Католицький богослов Ханс Урс фон Бальтазар говорив, що «з вчення Барта про вибрання випливає, що загальне спасіння не тільки можливе, але і неминуче. Єдиним визначальним фактором є благодать, тоді як засудження всього лише умовно» [4, с.102].

Б. Хегглунд говорить, що христологія Барта в підсумку призводить до філософського вчення про загальне спасіння. Порівнюючи її з поглядами ранньої церкви, концепція Барта є досить своєрідною: в ній є як докетична, так і несторіанська тенденція. Докетична, оскільки євангельська розповідь стає ілюстрацією божественного процесу всередині Трійці, а несторіанська - оскільки людська природа Христа ніколи не ототожнюється з Його божественністю, але сприймається лише як аналогія божественного. Останнє можна висловити в інших термінах, сказавши, що історичне, тобто новозавітне свідцтво про Христа (якому Барт надає велике значення як такому), має будь-який сенс лише тоді, коли воно є

вираженням того, що Барт називає «die Urgeschichte», тобто позачасового процесу всередині Божества, дії Отця по відношенню до Сина. [7, с.346]

Реформаторські теологи звинувачують Барта у тому, що він не справедливо звинувачував реформаторів, особливо Кальвіна [3], розглядаючи дане вчення.

Більшість критиків вчення Барта про вибрання сходяться у тому, що він навчав саме універсалізму. Не дивним є те, що акцент у реформаторських теологів ставиться саме на Кальвіні, хоча Барт звертався досить часто і до Лютера, Цвінглі та ін. Це правда, що Барт звертав увагу на деякі його слабкості, наприклад, порівнюючи його думки у творах, написаних у різний час, але при цьому він завжди намагався аргументувати свої твердження. Він говорив, що вчення реформаторів необхідно лише під коректувати [2, с.421]. Тут же необхідно і зауважити те, що він намагався показати, як він вважав, правдивий шлях реформаторів.

Будучи протестантським теологом, Барт прагнув дати оцінку цьому складному питанню, яке займає, на його думку, центральне місце у всій теології. При цьому він вважав, що в його церковній традиції свідoctва Біблії даної теми розуміються неправильно. Усвідомлюючи свій відхід від традиційної точки зору, розглядаючи питання про передвизначення, слідував тому принципу, який лежав в основі всіх його теологічних поглядів, - принципу основної ролі Ісуса Христа. Барт критикує традиційну кальвіністську точку зору, згідно якої Бог від віку визначив, кого спасти, а хто загине. Цю точку зору він вважає неправильним тлумаченням Біблії, яка оснований на метафізичному підході, що ставлення Бога до світу є статичне: одні люди від віку обрані, а інші відкинуті, і цього змінити не можна. Ісус Христос для Барта – Бог, який вибирає і Людина, яку вибирають. Тему загальне спасіння він розглядає з великою обережністю, ніде по-справжньому не заявляючи про якусь певну свою позицію. Християнам з традиційними уявленнями, можливо, було б цікаво знати, чи отримають спасіння і відкинуті, але по суті обрані, однак Барт не обговорює це запутане питання. Він пропонує залишити це Богу, відмовитися від спроб узгодити їх або ж визнати їх

неузгодженість. Стверджувати те, що Барт вірив в універсалізм буде неправильно, так як він сам це заперечував, однак необхідно згодитися з тим, що його вчення про вибрання наближало до нього дуже близько.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

1. Послание к римлянам / Пер. с нем.— М.: Библейско-богословский институт св. Апостола Андрея, 2005. — 580 с. - (Серия «Современное богословие»).
2. Церковная догматика. Том 1 (§§ 3, 15, 28, 32, 41/1) / Пер. с нем. (Серия «Современное богословие»). — М.: Библейско-богословский институт св. Апостола Андрея, 2007. — 560 с.

Додаткова література:

3. **Бинцаровский Д.** Лекції по Карлу Барту і його теології: реформаторський погляд. — Режим доступу: <http://www.reformed.org.ua/2/626/Bintsarovskiy>
4. Гренц С., Олсон Р. Богословие и богословы XX века. / Пер. з англ. — Черкаassy: Коллоквиум, 2011. - 520 с.
5. Кальвин Ж. Наставление в христианской вере. Том 2. Книга III. — М.: Российский государственный Гуманитарный Университет, 1998. — 480 с.
6. Мак-Грат А. Введение в Христианское Богословие. / Пер. с англ. - СПб.: Библия для всех, 1998. - 493 с.
7. Хегглунд Б. История теологии. / Пер. с шведского В.Володин. — СПб.: Светоч, 2001. — 369 с.

Інша додаткова література:

8. Казем-Бек А. Христианский путь Карла Барта // Журнал Московской Патриархии. — 1972. — №9. — С.53-60.

9. Лейн Т. Христианские мыслители. / Пер. с англ. – СПб.: Мирт, 1997. – 352 с.
10. Лифинцева Т.П. Карл Барт. / Философы двадцатого века: сборник. Кн.3. - М.: Искусство-XXI век, 2009. – С. 19-41.
11. Теологический Энциклопедический Словарь / Под ред. Уолтера Элвелла. - М.: 2003.
12. Эриксон М. Христианское богословие. / Пер. с англ. – СПб.: Библия для всех, 1999. – 1088 с.
13. Bromiley G.W., An Introduction to the theology of Karl Barth, Grand Rapids, Michigan, Wm.B. Eerdmans Publishings Co, 1979.
14. David L. Mueller. Karl Barth. Edited by Bob E. Patterson. Hendrickson Publishers, 1972.
15. Global Dictionary of Theology: A Resource for the Worldwide Church / editors, William A. Dyrness, Veli-Matti Karkkainen. USA, InterVarsity Press, 2008.
16. Lewis, Gordon R.. The Doctrine of God the Father. 101 / The Portable Seminary: A Master's Level Overview in One Volume. Edited By David Horton, Bethany House / 2006